

TÖÖTUBA

Noorte osalus ja kogukondlik aktiivsus

Kuidas muuta oma arvamus, idee või mure päris tegevuseks?

Triin Roos

Tänases töötoas

- 1 mida tähendab noorte osalus
- 2 millistel viisidel saab noor ühiskonnas kaasa rääkida
- 3 millised konkreetset osalusvõimalused Eestis olemas on
- 4 miks noored vahel ei osale
- 5 kuidas leida teisi inimesi, partnereid ja otsustajaid
- 6 mida saad sina oma kogukonnas ise teha

KÕIGE OLULISEM KÜSIMUS

Kui sa tahad midagi oma koolis, kodukohas
või ühiskonnas muuta,

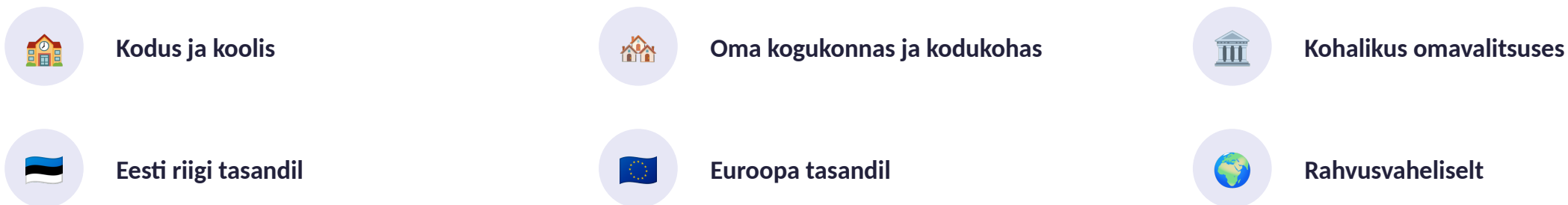
***mida saad sa päriselt
teha?***

MÕISTE

Mis on noorte osalus?

Noorte osalus tähendab, et noored saavad kaasa rääkida neid puudutavates küsimustes ning mõjutada otsuseid ja muutusi oma elus, kogukonnas ja ühiskonnas. **See tähendab ka seda, et noortel on võimalus oma arvamuse ja tegevusega midagi päriselt mõjutada.**

OSALEMINE VÕIB TOIMUDA:

OSALEMINE EI TÄHENDA AINULT POLIITIKAT. SEE VÕIB OLLA KA:

- probleemi märkamine
- oma arvamuse avaldamine
- ettepaneku tegemine
- teiste kaasamine
- vabatahtlik tegevus
- ühise algatuse käivitamine
- otsustajatele sisendi andmine
- enda või teiste huvide eest seismine
- konkreetse muutuse elluviimine

KÜSIMUS SULLE

Millal saab sinu arvates öelda, et noor on ühiskonnas aktiivne?

Osalemine ≠ ainult „hääletamine“

Kui räägime ühiskonnas osalemisest, mõtleme sageli esimesena: „**Valimistel hääletamine.**“ See on oluline, aga võimalusi on palju rohkem.

SA OSALED, KUI SA...

- ✓ ütled välja oma arvamuse
- ✓ küsid, miks midagi tehakse
- ✓ teed ettepaneku midagi muuta
- ✓ kogud kokku samamõtlevad inimesed
- ✓ lood ise algatuse
- ✓ osaled vabatahtlikuna
- ✓ liitunud noorteühendusega
- ✓ korraldad sündmuse või kampaania
- ✓ pöördud otsustaja poole
- ✓ osaled arutelul
- ✓ kandideerid osaluskogusse
- ✓ kasutad sotsiaalmeediat teema tõstatamiseks

Osalemise esimene samm ei ole alati „mine kuhugi“.

Vahel on esimene samm lihtsalt:

„Ma märkasin probleemi ja otsustasin, et tahan midagi teha.“

Kaudne ja otsene osalus

Osalemine ei ole ainuke asi. Oluline on ka see, kuidas noor otsuseid mõjutab: ise vahetult või kellegi teise kaudu.

Otsene osalus

Ma teen ise kaasa või mõjutan otsust vahetult.

NÄITED:

- Kandideerin noortevolikokku
- Osalen arutelul või osaluskohvikus
- Algatan ja viin ise ellu projekti
- Osalen kaasavas eelarves
- Räägin otsustajaga otse

Kaudne osalus

Ma mõjutan otsuseid kellegi teise või mõne kanali kaudu.

NÄITED:

- Valin endale esindaja
- Vastan küsitlusele
- Kirjutan alla petitsioonile
- Annan oma mure õpilasesindajale edasi
- Jagan olulist infot edasi

Mõlemad on osalemine. Küsimus on selles, kui otseselt saad sina otsust mõjutada.

Kuidas saab noor ühiskonnas osaleda?

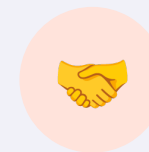
Koolis ja hariduses

- Õpilas-/üliõpilasesindus
- Kooli töörühmad, komisjonid
- Arengukava, kodukorra arutelud
- Ettepanekud juhtkonnale
- Ürituste korraldamine

Oma kodukohas

- Noortevolikogu, noortekogu
- Noorteaktiiv, noortegrupp
- Kohaliku omavalitsuse (KOV) arutelud
- Kaasav eelarve
- Ettepanekud vallale/linnale

Vabatahtlikuna ja ühendustes

- Noorteühendus, vabaühendus
- Vabatahtlik tegevus
- Kampaaniad, algatused
- Huvikaitse ja eestkosted
- Oma algatuse loomine

Osalemiseks ei pea olema poliitik. Osalemine võib alata ühest probleemist, ideest või küsimusest.

Kuidas saab noor ühiskonnas osaleda?

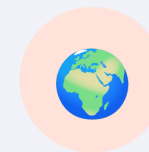
Demokraatias ja poliitikas

- Valimistel hääletamine
- Kandideerimine
- Erakonna noorteühendus
- Petitsioonid, pöördumised
- Rahumeelsed meeleavaldused

Digikeskkonnas

- Ühiskondliku sõnumiga sisu
- Veebikampaaniad, petitsioonid
- Arvamusavaldused
- Valeinfole tähelepanu juhtimine
- Teiste informeerimine

Euroopas ja rahvusvaheliselt

- Euroopa Noortedialoog
- Noordelegaadi programmid
- Rahvusvahelised noorteorganisatsioonid
- Projektid ja võrgustikud
- ELi otsustusprotsesside mõjutamine

Osalemiseks ei pea olema poliitik. Osalemine võib alata ühest probleemist, ideest või küsimusest.

Mis on kogukond?

Kogukond on inimesed, keda ühendab mingi koht, huvi, tegevus, kogemus või ühine eesmärk. **Sa ei pea olema ühe kogukonna „ametlik liige“, et selles midagi paremaks muuta.**

KOGUKOND VÕIB OLLA:

1

Sa ei pea kuuluma kogukonda ametlikult, et selles midagi paremaks muuta.

2

Kogukondlik aktiivsus algab sageli sellest, et inimesed märkavad ühist probleemi ja otsustavad koos midagi teha.

Eestis on olemas ka konkreetsed osaluskanalid

Noor ei pea ise välja mõtlema, kuidas otsustajateni jõuda: Eestis on selleks juba loodud võimalused.

KOOL › KODUKOHT › KOV › RIIK › EUROOPA › RAHVUSVAHELINE

KOHALIKUL TASANDIL

NOORTEVOLIKOGU

KOV juures tegutsev osaluskogu kodukoha küsimuste arutamiseks ja ettepanekute tegemiseks.

NOORTEKOGU

Osaluskogu, mille kaudu saab kaasa rääkida maakonna või piirkonna tasandil.

RIIGI TASANDIL

MINISTEERIUMITE NOORTENÕUKOGUD

Sisend ministeeriumite tööle, poliitikatele ja noori puudutavatele otsustele.

NOORDELEGAADID

Esindavad noorte vaadet Eesti delegatsioonides ja rahvusvahelistes organisatsioonides.

EUROOPA JA RAHVUSVAHELISEL TASANDIL

EUROOPA NOORTEDIALOOG

Euroopa noortepoliitika arutelu ja sisend Euroopa tasandile.

RAHVUSVAHELISED NOORTEVÕRGUSTIKUD

Osalemine rahvusvahelises koostöös, projektides ja otsustusprotsessides.

Eesti Noorteühenduste Liit (ENL) arendab ja toetab neid osalusvorme ning aitab viia noorte hääle kohaliku, riikliku ja rahvusvahelise tasandini.

Noortevolikogu, noortenõukogu või noordelegaat?

Need ei ole lihtsalt erinevad nimed samale asjale.

Noortevolikogu

„Ma tahan oma kodukohas kaasa rääkida.“

- Minu vald või linn
- Kohalikud teenused
- Noorte elu, avalik ruum
- Haridus, transport, vaba aeg

KUIDAS SINNA SAADA?

Kandideeri, vali või uuri oma KOV-ist.

Mida võiks minu kodukohas noorte jaoks muuta?

Ministeeriumi noortenõukogu

„Ma tahan mõjutada riigi otsuseid.“

- Poliitikad, arengukavad
- Seadused ja muudatused
- Noori puudutavad riiklikud otsused

KUIDAS SINNA SAADA?

Jälgi ENL-i ja ministeeriumi kandideerimisvõimalusi.

Mida peaks riik noorte heaks teisiti tegema?

Noortevolikogu, noortenõukogu või noordelegaat?

Need ei ole lihtsalt erinevad nimed samale asjale.

Noordelegaat

„Ma tahan viia Eesti noorte hääle rahvusvahelisele tasandile.“

- Rahvusvahelised kohtumised
- Eesti delegatsioonid
- Rahvusvahelised organisatsioonid
- Noorte arvamuse esindamine

KUIDAS SINNA SAADA?

Jälgi konkreetse programmi kandideerimist ENL-i kaudu.

Euroopa Noortedialoog

„Ma tahan kaasa rääkida Euroopa noortepoliitikas.“

- Noorte arvamuste kogumine
- Euroopa tasandi arutelud
- Sisend Euroopa tasandile

KUIDAS SINNA SAADA?

Osale konsultatsioonides ENL-i või noorteühenduse kaudu.

Kõigil neil on üks ühine mõte: noored ei ole ainult otsuste sihtrühm, vaid saavad olla otsuste kujundajad.

Kui võimalusi on olemas, miks kõik noored ei osale?

Noorte vähene osalus ei tähenda automaatselt, et noored ei hooli.

„Ma ei tea, et selline võimalus olemas on.“

→ info puudumine

„Keegi ei ole minult küsinud.“

→ kaasamise puudumine

„Minu arvamus ei muuda midagi.“

→ vähene usaldus

„Otsus on nagunii juba tehtud.“

→ halb varasem kogemus

„Ma ei oska seda teha.“

→ teadmiste ja oskuste puudumine

„Mul ei ole aega.“

→ muud kohustused

„Ma ei julge teiste ees rääkida.“

→ ebakindlus

„See pole minu jaoks.“

→ tunne, et ei sobi hulka

„Ma ei usu, et täiskasvanud võtavad mind tõsiselt.“

→ vähene tõsiseltvõetavus

„Ma ei tea, mida minu panusega pärast tehakse.“

→ tagasiside puudumine

Osalus peab olema päriselt mõtestatud. Kui noore arvamust küsitakse, aga sellega midagi ei tehta, võib see järgmise osalemise hoopis vähem tõenäoliseks muuta.

Kas sind kuulatakse või saad sa päriselt mõjutada?

KUJUTA ETTE...

Kool tahab teha uue õuevahetunni ala. Õpilastele saadetakse küsitlus: „Milline võiks uus ala olla?“ Õpilased vastavad. Seejärel otsustab kool ikkagi teha midagi täiesti muud.

Kas noored olid kaasatud? Jah või ei? Miks?

Hea kaasamise küsimus ei ole ainult „Mida teie arvate?“, vaid ka „Mida me selle arvamusel edasi teeme?“

Mis oleks pidanud selles näites olema teisiti, et tegemist oleks olnud päris osalusega?

PÄRIS OSALUS TÄHENDAB, ET NOOR SAAB:

1

Informatsiooni

Mis toimub? Miks otsust tehakse?

2

Võimaluse arvamust avaldada

Mida mina sellest arvan?

3

Võimaluse mõjutada

Kas minu arvamus võib otsust muuta?

4

Tagasisidet

Mis minu arvamusel edasi sai?

Mis paneb noore osalema?

Mõtle enda peale. Milline neist mõjutab sind kõige rohkem?

Ma hoolin teemast.

See puudutab mind või minu lähedasi.

Ma näen, et minu panusel on mõju.

Midagi võib päriselt muutuda.

Ma saan koos teistega tegutseda.

Üksi on raske, koos on lihtsam.

Ma tean, mida teha.

Mul on vajalik info ja oskused.

Keegi kutsub mind kaasa.

Lihtsam alustada, kui võimalus tuleb minuni.

Ma saan midagi uut õppida.

Osalemine annab kogemuse ja oskused.

Ma saan tuttavaks uute inimestega.

Tekib võrgustik ja uued võimalused.

Arutlege grupis: Mis paneb noori kõige rohkem osalema? Ja vastupidi: mis võib panna noore ütlema „ah, ma ei viitsi“? Valige üks takistus ja mõelge sellele lahendus.

Ideest tegevuseni

Vastake oma grupis järgmistele küsimustele.

1

Mis on probleem?

Mis täpselt ei tööta?

2

Keda see mõjutab?

Kes sellest kõige rohkem võidaks, kui olukord muutuks?

3

Mida me tahame muuta?

Sõnastage üks konkreetne eesmärk.

4

Mida me saame ise teha?

Alustage küsimusest „Mida saame meie teha?“, mitte „Kes peaks selle korda tegema?“

5

Keda meil on vaja kaasata?

Nt teised noored, kool, noorsootöötaja, lapsevanemad, vabaühendus, KOV.

6

Mida me vajame?

Inimesed, teadmised, ruum, raha, tehnika, luba, info, partnerid.

7

Mis on esimene samm?

Mida saaksime teha juba järgmisel nädalal?

8

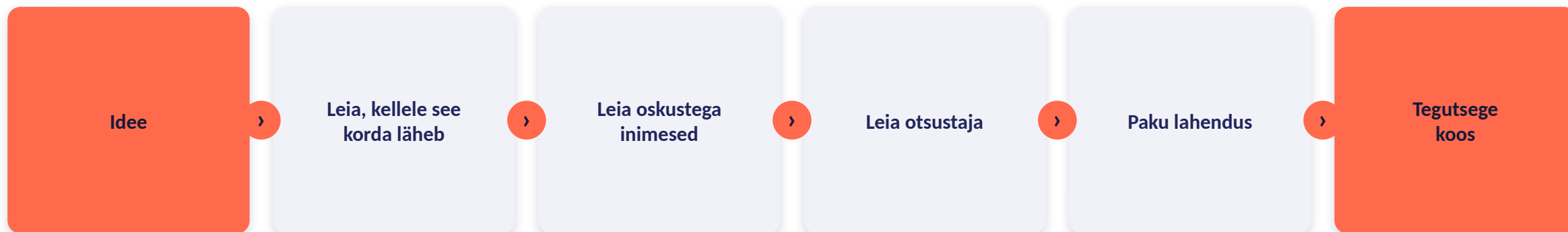
Kuidas saame aru, et midagi muutus?

Mis on meie tulemus?

Eesmärk ei ole teha ideaalset projekti. Eesmärk on mõelda välja midagi, mida oleks päriselt võimalik teha.

Üksi ei pea kõike tegema

Levinud mõte, mis takistab osalemist: „*Aga mina ei saa seda ju muuta.*“ Tõsi, üks inimene ei peagi kõike ise muutma.

NÄITEKS: tahad kodukohta noortele paremat ruumi.

Sul ei ole vaja ise ruumi ehitada, raha leida, kõike korraldada ega kõiki inimesi kokku kutsuda.

SINU ROLL VÕIB OLLA:

probleemi märgata → idee sõnastada → teised kaasata → õige inimeseni jõuda → algus teha

Küsimus: Kes võiks sinu idee puhul olla esimene inimene, kelle poole pöördud?

Kuidas saada otsustaja oma ettepanekut kuulama?

Ei piisa lausest „see on halb ja seda tuleb muuta“. Palju tugevam on konkreetne ettepanek.

1

Ütle, milles probleem seisneb.

„Meie piirkonnas ei ole noortel õhtuti turvalist kohta, kus aega veeta.“

2

Näita, keda see mõjutab.

„See puudutab meie piirkonna umbes 100 noort.“

3

Too näiteid või infot.

„Küsisime noortelt ja 70% vastanutest ütles...“

4

Paku lahendus.

„Teeme kord nädalas noortele avatud õhtu.“

5

Ütle, mida otsustajalt vajad.

„Vajame ruumi ja võimalust seda õhtuti kasutada.“

6

Näita, mida sina ise teed.

„Meie leiame vabatahtlikud ja korraldame tegevused.“

7

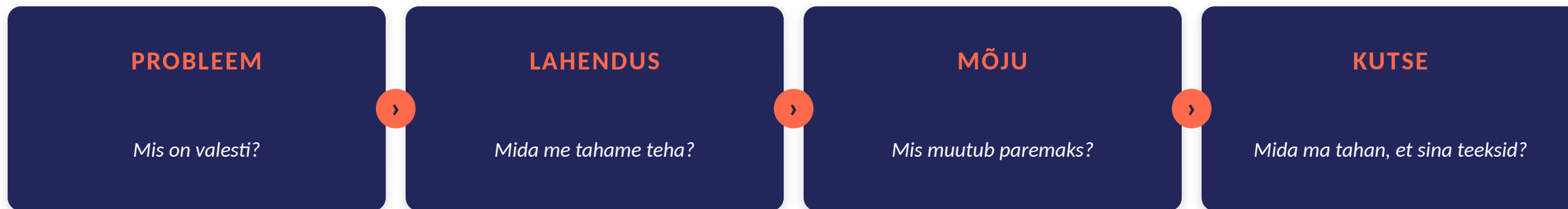
Küsi konkreetset järgmist sammu.

„Kas saame järgmisel nädalal selle koos läbi arutada?“

Hea huvikaitse: probleem + tõendid + pakutud lahendus + see, mida meie ise teeme + see, mida vajame teilt.

SÕNUM

Sul võib olla hea idee, aga teised peavad sellest aru saama

NÄIDE

✗ „Meie linnas on noorte olukord halb ja midagi peaks ette võtma.“

✓ „Meie linnas ei ole 16–20-aastastele kohta, kus õhtuti tasuta koos aega veeta. Tahame korraldada kord nädalas avatud noorteõhtu. Meie leiame korraldajad, aga vajame ruumi ja tuge käivitamiseks. Kas saaksime sellest koos rääkida?“

Hea sõnum on: lühike + konkreetne + põhjendatud + lahendusele suunatud. Ära räägi ainult sellest, mida teised peaksid tegema, ütle ka, mida sina ise valmis tegema oled.

Minu järgmine samm

1. Üks asi, mida ma oma koolis, kodukohas või kogukonnas muuta tahaksin:

2. Inimene või grupp, kellega peaksin sellest rääkima:

3. Üks inimene või organisatsioon, kes võiks mind aidata:

4. Esimene konkreetne samm, mille saan teha:

5. Millal ma selle teen?

6. Mis võib mind selle sammu tegemast takistada ja mida ma siis teen?

✗ „Ma tahan midagi paremaks teha.“

✓ „Kolmapäeval kirjutan noorsootöötajale ja küsin, kas saame idee koos läbi arutada.“

✓ „Sel nädalal küsin veel kolmelt noorelt, kas nemad näevad sama probleemi.“

✓ „Uurin, kas minu kodukohas on noortevolikogu ja kuidas sinna kandideerida.“

Väike samm on parem kui suur plaan, millega kunagi ei alustata.

Mida võiksid tänasest kaasa võtta?

1

Sul on rohkem võimalusi osaleda, kui esmapilgul tundub.

2

Osalemine ei tähenda ainult hääletamist. Alusta koolist, kodukohast, vabatahtlikust tegevusest, ühendusest või omaalgatusest.

3

Eestis on konkreetsed kanalid, mille kaudu noorte hääl saab otsustajateni jõuda: noortevolikogud, noortenõukogud, noordelegaadid, Euroopa Noortedialoog, noorteühendused.

4

Hea idee vajab inimesi: sa ei pea kõike üksi tegema.

5

Kui tahad midagi muuta, alusta probleemist, mitte lahendusest: mis on valesti? Keda see mõjutab? Mida saame ise teha?

6

Ära oota, kuni keegi sind kaasab. Märka. Küsi. Kaasa. Tegutse.

Sinu hääl ei pea olema kõige valjem. Oluline on, et sa kasutaksid seda.